

Ese in tóta
Sambat'a.
Prețiulu abon.
in Sibiú pe anu
3 fl. 40 cr., pe
½ anu 1 fl.
70 cr.

AMICULU SCÓLEI.

Pentru tóte
provinc. austr.
pe anu 4, pe ½
a. 2 fl., pentru
princ. romane
pe anu 38, pe
½ a. 19 piast.

Senne rele ale timpului.

Nu de-multu, tanguirea nóstra erá, ca n'avemu ómeni de litere, cari se ne produca cate ceva pe campulu literaturei, cá publiculu celu mare insetatu de cunoscintie se afle in acelesi nutrementu catu-de-catu; p'atunci pedec'a inaintarii literaturei si culturei erá in ochii nostri numai lips'a de producenti. Éta in sa, ca 'n anii din urma barbatii producatori ni se mai inmultíra, desí nici pedeparte nu intr'atát'a, pe-catu am avea trebuintia dupa cerintiele presintelui si seraci'a spirituala a poporului nostru. Si ce esperiámu? Unu altu adeveru inca si mai trístu: ca lips'a de lectori e mai daunósa astadi naintamentului nostru, decum se parea a fi odata ceea a scriitoriloru, ca si un'a si alt'a si-tragu intreținerea loru dintr'o tulpina, si ca un'a se va puté acoperi numai prin indreptarea celeilalte, adica ele-su vindecabile nnumai de-o-data, si nici decum cate un'a.

Candu vr'o 24 de scrieri periodice nu potu se esiste omenesce la o natiune atatu de mare, cum e cea romana, ce mai vremu atunci! Nu sunt aste pentru noi semne destulu de rele ale timpului?! Nu ne vaierámu din motivulu, ca din candu in candu apune ici colo cate o scriere si apare alt'a; caci ast'a e cursulu celu firescu alu lucrului; dara lamentámu, pentru-ca chiaru si o mare parte a organeloru publicitatii romane, care exista, au d'a suportá prea mari greutati, d'a se luptá cu prea multe pedeci, ele suferu morbulu fara se-si spuna durerile si conductorii loru sunt dílerii natiunei cei mai pucinu luati in sama.

Ce e de facutu, daca nici astadi inca nu voimu a cunósce acelu isvoru alu reului, fara d'acarui astupare natiunea n'are d'a asteptá nici unu viitoriu politicu nici o instarire, nici o fericire! Daca nici dincóce si nici din colo de Carpati prin infintierea de scóle bune populare in numeru de-ajunsu inca totu nu se mai taie nici astadi drumu radielor culturei d'a petrunde in inim'a poporului, spre a lu-inviosia si spre a lu-face capace d'a traí cu spiritulu timpului! Barbatii natiunei, in acaroru mana e pusa sórtea scóleloru nóstre, ar

trebú se judece, ca au in mana chiaru sórtea natiunei — lucru, cu care e impreunata cea mai mare responsabilitate din lume!

N'am pututu innecá in peptulu nostru aste simtieminte redesteptate in modu fórte durerosu prin citirea articolului de mai josu in „Revist'a Carpatiloru“ din 15. Octovre a. c., care arata starea de apunere a celei mai bune scrieri enciclopedice romane. — Ilu reproducemu si noi in sperantia, ca publicarea lui va avea intre romanii austriaci efeptulu acel'a, pe care noi ilu dorim; caci daca se póte díce „rusíne a publicului romanu, ca intr'o capitala cá Bucurestii nu sunt nici dóue sute de abonati“ la „Revista“, cu catu rusínea aceea e mai mare prin impregiurarea trista, ca aceea scriere intre trei milióne de romanii din provinciile austriace numera abia 50 de abonati! Dieu, rele semne ale timpului! Slaba recunoscintia din parte-ne catra barbatulu, care mai multu cá ori-care altu scriitoriu pamenténu din Principatele romane s'a ocupatu de caus'a romaniloru de din-cóce!

Amintitulu articulu alu Dluí G. Sionu e de cuprinsulu urmatoriu:

„La Lectori.

Doi ani s' apropie de candu amu deschisu Revis'ta Carpatiloru. Amu intreprinsu publicatiunea acestei in scopulu esclusivu de a respandí gustulu literiloru, a desvoltá simtiemintele nationale, a luminá pe Romani asup'r'a cestiuiloru vitale politice si sociale, si a formá lectoriloru o biblioteca utila si placuta. Acésta a fostu tendinti'a nóstra, si intru acésta amu si lucratu. Nu voiu avea pretensiunea, séu aroganti'a, de a díce ca amu produsu modele de literatura classica: classicismulu e departe de timpulu nostru; cultur'a nóstra intelectuale inca n'a ajunsu la apogeulu seu, pentru cá se putemu avea scriitori clasici. Apoi nici n'a fostu acésta ambitiunea mea; cu totulu din contra, amu socotitu si socotu ca publiculu nostru, dupa gradulu seu de cultura, mai mare profitu póte trage dintr'o literatura populare; a comunicá publicului idei mai presusu

de inteligenti'a sa, séu a-i vorbí într'unu limbagiu care nu'lu póte intielege, amu socotitu ca, pentru unu publicistu, este cea mai mare absurditate. Suntu martori articlii ce amu publicatu in cursulu acestoru doi ani. Modesti'a nu ne iérta a vorbí despre valórea loru; cu atata mai alesu, ca nici diarele contimpurane nu s'au ganditu a ne face onórea vre unei critice. Singur'a resplátire séu satisfactiune morala o avemu in marturisirea catorva ómeni competinti, cari ne-au adresatu complimintele loru pentru redactiunea acestei Reviste. Marturisescu, ca mi-amu pusu tóta silinti'a posibila, cá se satisfac pe lectori: amu trecutu peste indatoriarele programei mele; amu scosu Revist'a mai voluminósa de cumu promissesemu; de la anulu aldoilea amu scos'o de dóe ori pe luna; ba înca mare parte amu publicat'o cu litere mai mici, cá se dau mai multa materia; pe langa aceste, m'amu ingrijitu a o scóte cu o regularitate esemplare, fara vacantia, fara intrerumpere. La capetulu fia-carei luni amu scosu mereu din punga cate 50—60 galbeni, cá sei dau la tipografia si la alte cheltuele. fara a me uitá la list'a abonatorulu. Acésta lista, in adeveru, nu cutezámu a o deschide. Imi faceamu ilusiumi frumóse despre patriotismulu Romaniloru. Nu puteamu crede, ca intre 8 milióne de Romani, nu se voru gasi macaru 8 sute, care se scia si se voéscá a cetí, cari se apretieasca, in patriotismulu loru, scopulu acestei intreprinderi, valórea ei, laborile mele, sacrificiele mele, — si cari se-mi via in ajutoriu cá abonati.

Ilusiumi desierte!

Strainu si mai necunoscutu pe tiermurile Dimbovitiei, departatu de pe malurile Vahluiului, unde mi-petrecusemu copilari'a si juneti'a, amu alergatu la toti barbatii cari se onóra cu titulu de patrioti, i-amu rugatu si verbalu si prin scrisori, cá se-mi vie in ajutoriu. Amu alergatu la asemine espediente vediendu cá, din nenorocire, pucini din Romani iubescu lectur'a, si cei mai multi nu se obonéza de catu pentru hatíru si dupa staruintiele ómeniloru influinti. Acesta este unu tristu dar adevaratu barometru alu patriotismulu Romanescu; (asi voi se apasu catu mai tare, o Romani! vócea asupr'a cuventulu acestuia; caci lips'a de patriotismu, este pat'a neagra care ve inferéza.) Nu voi negá adeverulu: mai multi literofili mi-au datu pentru momentu ajutorulu loru; prin ei amu avutu pucini abonati, cu alu caróza dinariu s'a pututu intretinea cheltuelele tipografiei pana acum. Éru dreptu incurageare, dreptu resplátirea osteneleloru, n'amu avutu de catu uitarea si, póte, chiaru despretiulu. E destulu se aratu,

pentru rusínea publiculu romanu, ca într'o capitala cá Bucurestii nu amu nici dóe sute abonati; ér pe la orasie romanesci cá Targovistea, Braila, Campulungu Giurgiu, Calarasi, Vilcea, Galatii, Falticeni, Dorohoiu, Bacau, si altele, de asta data nici unu abonatu. La incheierea anulu voiú publicá numele pucineloru abonati ce avemu pe semestrulu acest'a, si bilantiulu nostru, spre a se vedé deficitulu insemnatu ce avemu.

Cá creatoriu alu celei antai Reviste romane, privescu la espirarea ei, cu durerea unui parinte ce-si vede murindu copilulu de fóme. Nu voiú mai staruí, negresítu, a impune publiculu nici gustulu meu, nici sacrificiele mele; nu voiú mai supará pe Romani nici cu abnegatiunea mea, nici cu patriotismulu meu. La capetulu anulu voiú face o mare movila din miele de carti si brosiure ce amu publicatu si stau nevendute; voiú dá de scire publiculu necetitoriu, cá se vie se le védia; le voiú dá focu cá se arda; voiú stropi cenusi'a loru cu lacrimile mele; voiú inmormentá acésta cenusia, si de-asupra ei voiú ridicá o cruce pe care voiú scrie:

„Intr'unu secolu de perdiare

„Carti Romanii nu cetea,

„In catu, plinu de desperare,

„Autorii le ardea.“

Avorbinti'a Dlui juristu A. Densusianu rostita in 5. Noemvre n. cu ocasiunea serenadei catra Escelenti'a Sa presiedintele „Asociatiunei transilvane“ D. Eppu Andr. Br. de Siaguna.

Escelentissime! Traimu in unu timpu, candu mai totu individulu afirma, ca singur'a lui fericire si placere in acésta viétia e numai sciinti'a, numai cultur'a. O dómne! déca astu-feliu díce unu individú, apoi ce se díca unu poporu? Díce-va elu óre ca va poté fi fericitu si ca va poté traí in nesciintia, in intunerecu, candu simte si vede pré bine, ca o mia altii voru a-si pune fundamentulu esistentii si fericirii pe mormentulu, pe numele lui? Eu nu credu Escelentissime, ca va díce astu-feliu unu poporu, care a ajunsu la cunoscenti'a de sine, nu nicedecatu; séu déca astu-feliu afirma, atunci se fimu securi ca s'a incheiatu tóta socotél'a de esistenti'a lui: Elu atunci nu se cunósce pe sine, nu scie apretiá viétia, apoi cá atare intru adeveru nice n'omerita, si nici o va avé. Au trecutu timpurile antice, candu popórale sperau, si ascriau esistenti'a si fericirea loru numai minuniloru. Au trecutu timpulu

minuniloru, adi e timpulu faptei si a'contielegerei, — adi e timpulu luminiloru, si altamintea nece se speramu viétia. Adi cultur'a e esistenti'a, si esistenti'a e cultur'a unui poporu.

Postulatele unui individu dupa legile naturei nu potu fi alt'mentea, decatu armonice, caci altu-cumu periclitata esistenti'a. Tocma asiá si cultur'a, — care in timpulu actualu, cá nici candu alta data a devenitu postulatu supremu, la esistenti'a unui poporu, nu póte, bá nu trebuie se fia altumentea, decatu armonica, vream se dicu un'a si aceasi in toti membrii lui. Unde va ajunge adi unu poporu, candu membrii lui voru cautá cultur'a pe carari diverse: unii se voru întórce cu totulu inderetu si voru imbracá - o in vestimintele eului mediu, cá asiá s'o póte de spectaculu pe la alte popóra, séu chiar' se le sparia cu ea, si voru dice ca cultur'a e numai religiune, séu ce e mai reu ca religiunea e numai cultura; ér' altii voru dice ca intre trecutu si presinte nu este nici o legatura, si apoi astu-feliu se voru precipitá, se voru rapí fara cumpetu in ideile presintelui? Eu credu fórte, ca unu atare poporu ori unde va ajunge aiurea, numai la fericire nu. Asiadara un'a trebuie se fia unu poporu, un'a cultur'a si un'a cararea lui spre cultura. Astu-feliu trebuie se fimu noi! Romanii au pusu adi unu petioru solidu pe acésta carare. Au ridicatu column'a cea mai potinte pentru esistenti'a loru, murii cei mai validi in contra ori caroru atacuri, adapostulu celu mai securu in contra ori caroru furtune. Èr' anim'a romana aprinsa, cá aceste facile, se grabesce de-o parte, a ve esprime Escel. cea mai profunda multiemire, cá unuia, care ati nevoitu intru ridicarea acestui edeficiu maretiu natiunale, — ér' de alta parte a ve rogá, cá pe capulu acestui edeficiu, cá pe pontificele masimu alu acestei temple si paladiu alu esistentiei si prosperarei poporului romanu, cá pe-catu ve e incredentiatu, se portati grige parentiésca de buna-starea si ridicarea splendórei lui, cá astu-feliu se deobligati si pe venitoriu increderea dulceli nóstre natiuni, care in diu'a de adi manifestá cu atat'a solenitate confidenti'a ce o are in Escel. vóstra.

Primesce Escelentissime, pucinele cuvinte ce vi-le oferimu din adunculu anemei, fiti securi de recunoscinti'a nóstra; fatigiele resplatésca-vi-le celu atotu potinte, ér' noi urandu-ve dile serene si indelungate ve esclamaná unu de trei ori Vivat!

Proieptu de invoire între romanii de ambe confesiunile din cerculu Lapusiului, spre infintiarea unei scóle nationale districtuale*)

1. Poporulu romanu G.-C. unitu alu cercului Lapusiului intinde mana cu dragoste fratiésca la fratii sei romani Gr. ne uniti din cerculu insemnatu, spre ai primi cu egala indreptatire la scóla districtuala aici cu unite puteri infintiata.

2. Greco-neunitii primescu cu bucurie acésta dragoste fratiésca si se indatorescu in proportiunea numerala a conferi spre dotarea profesoriloru:

3. in intelegere comuna se hotaresce, a face pasii conveniti, cá comunele se deferedie obligatiunile imprumutului nationalu pentru dotarea profesoriloru, cá asia se incetedie contribuirea individuala, éra acele comune, care nu ar fi in posesiunea obligatiuniloru natiunale se conferedie si pe viitoriu in modulu acela, in care au conferitu si pana acum, de cumva sum'a cumulativa a obligatiuniloru natiunale nu ar fi suficienta, spre a acoperi spesele anuale.

4. Scóla acésta se aiba numire de „scóla romana districtuala,“ si se fie prevediuta cu 4 docenti.

5. Limb'a propunerei in scóla se fie dupa majoritatea natiunala, adica roman'a, totdeodata in sa se propuna in tóte clasele si limb'a germana si magiara cá studii obligatórie.

6. Cá docentii se se póta jertfi cu scopu si rezultatu chemarei proprie, se fie prevediuti cu plata anuala, din care se póta traí, si asia profesorulu primariu totdeodata cá direptoru alu scólei se aiba 500 f. v. a. plata anuale si 80 f. relutu de quartiru, de cumva n'ar capetá quartiru naturalu, ér' ceialalti 3 docenti se aiba cate 400 f. cá plata si 50 f. relutu de quartiru.

7. Docentii se fia pecatu se póte gimnasisti absoluti, dintre cari direptorulu se fia absolvatu gimnasiulu mare, si pedagogi'a mai inalta, éra ceialalti se fie absolvatu baremu gimnasiulu micu, si pedagogi'a.

8. Pentru aplicarea d'antaiu se fie denumitu pentru postulu de profesorulu primariu si direptore unulu din partea Gr.-Catolica, ear candu acestu postu ar veni vacantu, successorulu se-i fie unulu dintre profesorii cei ne uniti, daca va avé cualitatile prescise si recerute.

9. Dintre cei 4 profesori se se denumésca cate

*) Vedi si Nrulu trecutu.

doi prin respectivele consistorii eppi dela Gherla si Sibiu.

10. Scól'a sta sub manducerea directorului scólei, ear acesta sub ambele ordinariete eppi. dela Gherla si Sibiu. —

11. Pentru purtarea ratiocinilor despre perceptiuni si erogate se se infintiedie unu comitetu statatoriu din 2 profesori si 2 preoti tractuali de ambe religiiunile, sub control'a c. r. oficiolatu pretoriale; aceste ratiociniuri se se tramita in totu anulu ambeloru ordinaritate episcopesci.

12. Ce se tiene de intern'a organisare a scólei se se observedie modificarile cerute de impregiurari, Ordinatiunile ministeriale, — in care privintia invoiinduse antaiu ambele ordinariete eppi., inviarea catra directórele scólei se se tramite de catra ordinaritul dela Gherla, care are de a esersá inspectiunea imediata, — éra la gubernu trebile scólei se stea sub referad'a Ces. r. Consiliariu romanu g. neunitu pana atunci, panacandu dupa dorintia generala — nu va avé si G. C. unu consiliariu referinte romanu, candu acele ambiloru lear fi comune. —

13. In urm'a acestei intielegeri are fiecare dintre protopopii suscrisi celu mai indelungatu pana in 4 septemani a tiené soboru tractualu, si a informá pe preoti in sensulu celoru prescrie.

14. Dupa acést'a toti 4 protopopii voru face o requisitie la On. Pretura, cá se se tiená o adunare generala, spre a plecá tóte comunele la primirea conclusiunilor acestora, la care ocaziune protocolulu are se se iá din partea preturei in limb'a romana, cá asia cu totii se scimu ca ce voru suscrie.

15. Decumva din camet'a obligatiuniloru natiunale ar remané vreunu restu, acel'a se se capitalizeze pana atunci, pana cundu va fi indestulitoriu spre a infintia unu gimnasiu inferiore, séu celu pucinu una scóla mai antaiu de fetitie, catu mai curendu; totdeodata va fi comitatulu atinsu indatoratu a cere tóte midilócele spre inmultirea capitalului cu scopulu atinsu.

16. Se intielege de sine, cumca la scól'a numita se se denumésca 2 catecheti confesiunali cu cate 80 f. anuail. Lapasiulu ung. Aug. 1860. (urméza subscriberile.)

Ordinatiuni.

Deschiseremu inca dela inceputulu fóiei nóstre rubric'a „ordinatiuni“ in sperantia, ca activitatea pe cam-

pulu nostru scolasticu va totu mai cresce si asiá purarea vom avé cate ceva de publicatu si in asta rubrica; insa bunii lectori vor fi vedindu catu de raru avemu pentru-ce deschide asta rubrica, prin urmare ce pucina viétia, ce pucinu progresu cu scól'a. Toema si candu ici-colo din parintiésca grige a autoritatiloru superióre mai apare cate-o ordinatiune, aceeași remane cunoscuta numai pentru unu tienutu óre-care, si noi nu voimu a ne folosí de darulu publicitatii facéndu, cá asemenea mesuri si ingrigiri se aiba indoita si intreita valóre. Pare-ni-se ca'n atate rinduri am poftitu in colónele fóiei nóstre cu adunca rugaminte pe venerabilele autoritati scolarie superióre (ordinariete episcopesci, si protopresbiteriate), cá ver-ce mesuri vor luá, ver ce órdinatiuni vor emite: se faca publiculu acea bunatate impreunata c'unu mare folosu alu scóleloru nóstre, cá p'acele se le publice in asta fóia, ale carei colóne le stau pururea deschise. Ce vi se pare in sa, ca nici pan'acum nu se impliní nici intr'unu modu acést'a drépta cerintia si pretensiune a nóstra!

Mai din-josu publicámu cu multa placere dóue cerculare eppesci, in sa din „Concordia“, cacii pentru noi in tóta dieces'a Gherlei nu s'a aflatu nimene, care se ni le comunice. Acést'a ne pare cu atat'a mai reu, fiindca scimu ca 'n acea diecesa s'a mai facutu fórté multi pasi in interesulu scóleloru, care in sa remasera necunoscuti publiculu si cari, adusi la cunoscintia, puteau nasce multa emulatiune. Capulu acelei diecese Ilustritatea Sa D. Episcopu Ioane Alexi, pare a precepe mai bine cá multi altii: ca cam la care puntu trebue a ne concentrá activitatea in presinte, cá se dámu viétia si taria pe seculi corpului nostru nationalu. Prin neobosinti'a ilustr. Saie scólele romane in restimpu de pucini ani, se avantara la unu gradu, cum nu le vom aflá astadi in multe diecese.

Urmandele dóue cerculare inca atestéza cele ce dicemu:

Noi Ioanu Alexi

cu indurarea lui Dumnedieu si grati'a santului scaunu apostolicu alu Romei, episcopulu grecu-catholicu alu diecesei Gerlei, abatele pré-santu mantuitorului nostru de Lekér.

Pré-onoratiloru Frati etc.

Daru Vóe si Pace dela Dumnedieu etc.

Petrunsi fiindu de acea interna convingere, cumca numai scól'a a fostu si este in stare, de a redicá prefa care natiune la aceea cultura si perfectiune, care

insusi fundatoarele Religiei noastre a impusu-o fia-carui omu, cá unu adeveratu si securu medilocu spre a-si castigá fericirea cea pamentésca si cerésca; conviasi fiindu mai incolo, cumca scólele numai atunci potu aduce fructele dorite, daca voru fi provediute cu invetiatori bine calificati, ce insa e cu nepotintia déca acésti'a nu voru fi bine dotati: prin cerculariulu nostru din 8. Martiu 1859. Nr. 457, ve-am fostu aretatu fundanele, din cari s' aru poté infintia pentru fia carea comuna din Eparchi'a nóstra unu fundu scolasticu; care prin altu cerculariu din 2. Iuliu 1860 Nr. 1299. cu acea adaugere am repetitu-o, acelu sfatu parintiescu, cá pentru acestu nobilu si la fericirea cea adeverata conducatoriulu scopu se jertfésca obligatiunile cape-tande dela imprumutulu statului. Dorere insa, ca din atatea comune parochiale concediute pastorirei nóstre numai órecateva comune din Vicariatulu Rodnei, s'au nevoiitu a infintia astufeliu de fonduri; éra unele parochii din Marmati'a au menitu regalele pentru dotatiunea scóleloru, si acuma de curendu spre a nóstra mangaiare, fii nostrii din Cristuru au datu obligatiunile imprumutulu pentru scóla.

Fratiloru si Fiiloru! Cu durere amu intielesu, cumca unele parochii au vendutu aceste obligatiuni si inca spre marea dauna a loru cu mai pucinu de jumetatea pretiului loru nominal; suntu inca multe care inca le pastreza, acestor'a le dau acelu sfatu parintiescu, cá se le jertfésca pentru sustinerea si dotarea Scóleloru; acésta a loru fapta vá aduce fructe neperitóre si folositorie fiiloru loru, nepotiloru si stranepotiloru, si vá aratá zelu adeveratu catra inaintarea binelui comunu, care fara scóle bine dotate nu se póte sperá, voru fi mai pucine contribuiuri scolare pentru acéste, precum suntu pentru acele comune, care acum au fonduri scolare infintiate.

Ve provocámu dara din nou pe toti fratii Vicari, Protopopi si Preoti, cá pe acele comune cari se afla inca in posesiunea Obligatiuniloru prin invetiaturi potrivite se le aduceti acolo, cá acelea se le jertfésca pentru scólele loru, cari déca aru face, se dée dechiaratiune din partea sa si apoi acést'a dinpreuna cu obligatiunile spre ulterióre oficios'a lucrare se le tramiteti incóce.

Punenduve inca unadata acestu lucru de mare insemnatare la sufletu, acestu cerulariu se'lu cetiti in beserica, pre langa impartirea Archierescei Binecuvantari sum in Gerl'a, 9. Octovre 1861.

Noi Ioanu Alexi etc.

Prea-onoratorulu Frati etc.

„Daru Vóe si Pace dela Dumnedieu etc.

Multiemita lui Dumnedieu, ca in intielesulu adeveratu alu invetiaturei lui Christosu s'a deschisu acum si Natiunei nóstre calea cuvenita, carea duce la desvoltarea ei precum in Invetiaturi si sciintie, asiá prin urmare si in stare mai buna pamentésca.

Acum fia-care, inzestratu cu invetiatur'a receruta si cu purtare buna vá poté traí cu onóre dupa sudórea sa! Cei mai multi parinti nu potu lasá mošte si averi pamentesci prunciloru sei, ci se nisuescu ai dá la invetiatura.

Insa multi tineri suntu, cari abé invétia doue, trei scóle si suntu siliti a le parasí, pentruca parintii loru suntu seraci, si nu au spesele trebuintiose spre ai sustiené la Orasie, unde ambla fii loru la scóla.

Cati tineri suntu, cari au invetiatu siese siépte scóle, insa mai incolo nu potu invetiá, pentru ca parintii loru si-au chieituitu averile cu tienerea loru la scóla pana acum'a, si nu-i potu ajutorá mai multu!

Acést'e tóte si Noi cu durére am vediutu mai in tóte dílele! Acum toti acesti tineri cu talente frumóse si purtare buna, cari daca si-ar inchiá studiile s'aru face barbati harnici si folositori pentru tóta Natiunea nóstra, — remanu cá nescari mladitie tinere órecandu de cea mai buna sperare, insa acum negrigite, nu-su in stare de a aduce rodulu pófitu si imbucuratoriulu! Tocm'a cá granele si florile frumóse, cari pentru lips'a de róa si umediéla se usuca; si pentru acést'a tóta asceptarea si bucuri'a nóstra, ce am avutu la inceputu in densele se preface in superare!

Toti acesti tineri suntu fii ai intregii nóstre Natiuni, si precum au invetiatu tinerii strabuniloru nostrii romani cu multe chieituele, — si in Rom'a céle mai vestite scoli fiindu, s'au adunatu acolo tenerii studenti din tóte partile lumei! Asiá tinerii nostri trebuie se invétie la Universitati in orasie mari, la Licee si la Academie, cá se avemu Doctori in Drepturi, in Medicina — si in alte sciintie desteptati.

Nu numai de Preoti avemu lipsa! ci mai mare lipsa avemu de unii cá acesti barbati invetiati, cari suntu frumséti'a si decorea natiunei nóstre! Deci cine nu véde, ca suntemu detori a ajutá pre tenerii scolari lipsiti, cá se-si póta gatá scolele, se ajunga scopulu loru, cá asiá si densii órecandva ajungéndu la stare buna, aceea ce au capelatu dela Voi se respátésca cu dobanda si multiemita fiiloru vostri!

Se gertfimu dara pe altariulu natiunei fia care din noi catu vomu puté, si cu catu ne-a daruitu Ddieu, dati Iub. Frati si Fii! cá Daralu vostru se fia placutu inantea Domnului cá gertf'a lui Abelu, si cá alte gertfe.

Pentru - ca numai asiá va inflorí neamulu nostru, déca vomu avé barbati harnici si invetiati, cari sciindu lipsele cele multe ale natiunei, se póta lucrá pentru folosulu ei! Prin urmare cá tinerii nostrii studenti lipsiti de medilóce se se indémne, mangaie si ajute; cá se póta continuá si gatá, au lipsa de ajutoriu. Ajutoriulu acest'a densii lu-astépta dela noi; pentruaceea Iub. Frati si Fii, e de lipsa, cá se facemu una colecta pentru acestu scopu maretiu si bunu. Asiá dara poftimu:

1. Cá dupa primirea acestor'a Fratii Protopopi se tiena adunare preutiésca Districtuale, si se ve consvatiiti despre modalitatea stringerei unei colecte; apoi in cuventare besericésca potrivita catra poporu in privinti'a acést'a facénda, fia care Preutu in Parochi'a s'a, se provóce pe credintiosii sei: cá tóta famili'a se binevoiéscá a dá in fia-care anu catu vá poté in bani séu bucate, pentru acestu scopu, premergéndu si Fratiele Vóstre cu esemplulu dupa putere.

2. Acést'a suma culésa in bani, séu din prefacerea bucateloru in bani, cu insemnarea numelui fia-caruia, care catu au datu, se le tramiteti incóce in restimpu de dóue luni dela primirea acestei provocatiuni in anulu curinte, — éra

3. Acést'a colecta se o faceti in totu anulu in lunele de tómná, — si sum'a culésa se o tramiteti aici pe la Craciunu; cá in decursulu anului scolariu se se póta impartí tineriloru studinti bravi sirguitori in invetiatura si cu purtare buna.

Ve incredintiámu, ca nu vomu face nici una deosebire intre fii Diecesei nóstre studenti; ci ajutoriulu lu-vomu impartí celoru mai lipsiti si buni; si impartírea ajutoriului o vomu face cunoscuta in publicu. Noi, cu Capitulu si preotimea gremiala vomu adauge ofertele nóstre, la ale Fratieloru vóstre. — Acést'a carte se se cetésca in tóte parochiele la poporu; si se se inscrie in protocolu.

Datu in Gerl'a, 10. Octovre, anulu Domnului: 1861. in Cristosu parinte.

Ioanu, Episcopu.

Sciri scolastice.

Ungari'a. Pest'a, 9. nov. c. n. — Astadi s'au inchisu inscrierile la universitatea de aici, credu ca on.

publicu se va interesá de numerulu tenerimei romane, care studiéza la acésta universitate, pentru aceea mé grabescu a impartasi urmatórele date:

Pe acestu anu s'au inscristu 33 tineri romani, dintre acesti sunt 3 la facultatea teologica, éra cealalti la cea juridica, si anume in anulu alu 4-le sunt 5 insi, in alu 3-le 6, in alu 2-le 6, in celu d'antaiu 13; d'intre carii din Ungari'a suut 14, din Banatu 12, din Transilvania 4.

Afara de acesti'a sunt cativa rigurosanti; se mai afla apoi si nescari amfibii, pe carii inasa nu cutezu a-i pune intre romani.

Din aceste se vede, ca numerulu tenerimei nóstre de aici e asia de mare, cá nici odata pan'acuma.

In gimnasii studiéza 4 insi. Unulu in a 8, doi in a. 7-ea si unulu in a. 6-ea clasa.

Despre catedr'a de limba romana potu scrie atát'a, ca Locuienti'a proiectulu seu de plata pentru respectivulu profesor, despre care ti-am fostu scrisu cu oca-siunea trecuta, la ascernutu Maiestatii Sale pentru sanctionare. Dupa pré'nalta sanctionare apoi se va deschide concursu. Asiadara avemu sperantia ca, ori-catu de tardiu, dar' inca in anulu acest' a ni se va infintia catedr'a romana. Despre care la timpul seu. I. V.

Materiale de instructiune.

Istori'a romana nationala.

(Urmare)

Romanii in Daci'a inferióre.

(Romani'a, Moldavi'a, Besarabi'a, si Bucoviua).

C a p u l u VI.

(888—.)

PRESTETOTU DE ACESTE TIERE.

§. 49. Pacinatii si unгурii in aceste tiere.

Pela anulu 888, in Daci'a inferióre pana la Prutu si Seretu éra unгурii (in Etelkuz); éra in cealalta parte catra Dunare, siedea pacinatii. — Simeonu regele bulgariloru si alu romaniloru, se confederá cu pacinatii strimtoriti de unгурi, si intrandu in Etelkuz, ucisera tóte familiiele unгурiloru (magiariloru) remase

acasa. — Ungurii renturnandu dela resboiu, si aflandu pamentulu cuprinsu de ei, acum desiertu, plecara cu ducele Almu in Galici'a, si de aci trecura in Daci'a superi'ora, unde avura lupte cu Mariotu, Geliu, si Claudiu, beliducii romani (vedi §. 1).

§. 50. Pacinatii remanu in t'ota Daci'a inferi'ore.

Dupa prapadirea unguirilor, Pacinatii remanu domni peste aceste tiere. Istori'a loru insa pana la fundarea principatelor romane n'are nici unu cursu, si numele lor se arata numai din candu in candu pe scen'a istorica, pana mai peurma se si stingu pentru totu deun'a. — In 914, Ionu Boga, patriciu din Constantinopoiu, cu invoirea imperatesei Zoe, duse pacinatilor multe daruri, si 'i redica asupra lui Simeonu, carele batea Odriu; dar' deorece beliducii imperiali se sfadea intre sine, pacinatii se int'orsera acasa, si se intarira in t'ota Daci'a inferi'ore.

§. 51. Pacinatii in confederatiune.

Dupace cei 4 frati romani revoltara in Bulgari'a (vedi §. 20), Foc'a imperatulu chiama pe rusi asupr'a romaniloru. Rusii vinu si se asiédia cu totulu in Bulgari'a, éra Zemisc'a imperatulu nou tramite pe Scleru in contra loru, deorece ei, se confederara cu pacinatii, romanii, bulgarii si unguirii si ajunsera pana la Odriu. Zemisc'a 'i bate la Marcianopoiu, si rusii fugu in Daci'a inferi'ore unde pacinatii taiara o multime din ei, si 'i pefugara a casa (972). — Retragendu-se si pacinatii de frie'a imperatului, romanii de steng'a Dunarii, supunu imperatului Dafnea (Constanti'a) si alte cetati; éra imperatulu lasa custodia militara in ele. —

(Vá urmá.)

Procedere metodica in propunerea partii sintactice a gramaticii in sc'olele primarie.

(Urmare din Nr. 42.)

Speciele propusatiunei simple.

Care scia a mi-numi o carte, care e scrisa in intrebare si respunsuri? Istori'a biclica, catechismulu. — Cum suna antai'a intrebare din istori'a biblica? Cine a facutu lumea? — Spuneti vr'o intrebare din biblia! Adame, unde esti? — Alta intrebare! Unde e fratele

teu Avelu? — In care topica sta propusatiunea: „fericiti sunti facatorii de pace?“ In cea int'orsa. — Cum vomu mai puté numi asta propusatiune, de-orece esprime o intrebare? Interogativa séu intrebativa. — Asiá e. Se ve insemnati inca, ca in finea unei propus. intrebative se pune totudeun'a semnulu intrebării (?) si ca in aceeași de regula copul'a ori predicatulu sta inainte, d. e. copilulu scrie — scrie copilulu? Parintele e a-casa — E a casa parintele? — Ce sta inaintea propus. d'antaiu? Predicatulu! — Ce sta in a dóu'a? Copul'a. — Urmátorele propusatiuni se le schimbati in interogative: Aurulu e galbinu; ap'a e curghetóre; Mihaiu a fostu erou; copilulu a caditu; Iisusu a patimitu; Ev'a a pe-catiutu; fiulu amicului meu a muritu astadi.

Candu tu in ór'a de scrisu nu scrii fara de nici o cauza, ci te joci, atunci cum iti dicu eu tie? N., scrie! — In ce modu am vorbitu eu atunci catra tine? In modulu poruncitoriu séu imperativu. — Cum vomu numi o propusatiune, pria care ne exprimamu astufeliu? Imperativa. — La finea unei asemeni constructiuni punemu totdeun'a semnulu eschiamatiunei (!) — Formatii din constructiunile urmátore propusatiuni imperative: Copilulu invétia (copile, invétia!); soldatii se lupta (soldati, luptati-ve!); Judele judeca (jude, judeca!); paserea canta; gradinariulu luca; mediculu curéza; crestinulu se róga; copii asculta; leulu urla. — Éta scriu aici propusatiunea: „scrie copilulu?“ in moduri diverse, cá se cercetamu apoi, ca ce nume putemu dá fia careia dupa modulu in care se exprima: 1. copilulu scrie, 2. scrie copilulu? 3. Copile, scrie! 4. (Incai) de-ar scrie copilulu! — Care din aste propusatiuni e intrebativa? A dóu'a. — Care e imperativa? A trei'a. — Dara ce prop. e cea d'antaiu? — Pentru modulu exprimarii acelei'a nu sciti inca nici unu nume; insa ilu veti aflá lesne, daca ve veti indreptá luarea aminte asupr'a cupriusului ei. Candu dicu scrie copilulu? ce facu atunci? Intrebu. — Éra candu dicu: copile scrie! ce facu atunci? Poruncescu séu demandu cá copilulu se scrie. — Aflase copilulu scriindu in vr'unulu din casurile, in cari am cautatu se me exprimu astu-modu? Nu se afla scriindu. — Dar candu dicu: „copilulu scria,“ cum se afla atunci copilulu? Elu atunci se afla lacrandu séu scriindu. — Si eu ce facu prin dis'a de mai susu? Spunu, ce este cu adeveratu asiá, adica intarescu séu afirmu, ca copilulu scria. — Asemene propusatiuni se dicu asiadara afirmative ori positive. — Despre propusatiunea afirmativa avem a ne 'nsemná, ca in aceeași de regula subiectulu sta inainte, copul'a in midilocu si predicatulu la urma.

Tocmiți 12 propusatiuni positive! A furá e pecatu; Ilie a fostu profetu; spinele inghimpá; mintiun'a e periculósá; Iud'a fú nnu vendietoriu, etc.

Ce esprimu eu prin constructiunea: Incai de ar scrie copilulu! Esprimu o dorintia, o postire. — Cum s'ar putea dara numí modulu de asemene exprimare? Postitoriu. — Asiá e, in sa mai frumosu si mai bine dí-cemu optativu, ce totu aceeași insémna. Propusatiunile optative in sa cam iubescu interjectiunile, punu subiectulu mai multu in urma si ceru totdeun'a in fine semnulu eschiamatiunei, d. e: O, de ar veni mai currendu mam'a! Ah, dac'asiu putea eu ajutá pe toti nenorociti. „Dormiti — dormiti in pace martirii Romaniei!“ Amice, remasu bunu! etc. — Acum scrieti facare cate 6 propusatiuni optative. — Specifica urmatórele propusatiuni dupa impartirea de mai susu: Tatalu iubescu pe fiulu. Servitorulu cosescu. E sufletulu nemuritoriu? Sunt animalele precepute? Fiii lui Israilu, ascultatime! Mergi la furnica, o, lenesiule! Iubésce patri'a ta! O, de ar fi toti scolarii diliginti! Care ómeni trabuescu ajutati? etc.

(Vá urmá.)

Varietati.

Masimele si reflexiunile morale ale Ducelui de Rochefoucauld

(Urmare.)

51. Juneti'a si-schimba gustulu dupa ardorea sangelui, si betraneti'a si 'lu tiene din dedare.
52. Defeptele spiritului se 'nmultiescu cu betraneti'a, cá si cele a le feciei.
53. Noi suntemu asia dedati a ne faceri altora, catu in urma ne facerimu nóua insine.
54. Celu mai adeveratu midilocu, d'a fi insielatu e d'a se tiené pre sine mai intieptu decatu altii.
55. Uneori e d'ajunsu a fi síretu, pentru a nu fi insielatu prin atare onu ghibaciu.
56. Debilitatea e unic'a sminta, ce n'ar sci-o omulu corege.
57. E mai lesne a fi intieptu pentru altii, decatu pentru sine insusi.
58. Omulu nu e nici odata asia ridiculu prin calitatile ce posiede, cá prin cele ce afeptéza d'a posiede.

Anuntiu. Din Cartea I. si II. a

Istoriei poporului romanu

de T. Lişiviu Patavinu, tradusa si explicata de Ioan Antoneli^{ca}, prof. gimn. in Blasiu se afla depuse spre vendiare mai multe esemplare in libreri'a lui S. Filtsch in Sibiiu pentru doritori.

Cartea I. costa 80 cr., éra II. 60 cr. v. a. prin posta. Dela 10 esemplare se da unulu rabatu. Pretiulu este a se tramite prin epistole francate.

Se 'ncuragiámu prin spriginire comuna pe barbatii nostri de litere, daca vremu se trecemu de fii demni ai presintelui si daca dorimu in-adeveru inflorirea literaturei nóstre!

In privinti'a subscriptiuniloru la acele

carti din Principatele-Unite,

cari sunt cuprinse in list'a cea edata si latíta de mine, rogu pe doritori, a mi le tramite celu multu pana in 20. Noemvre st. v., caci atunci voiu face a mi se aduce din Bucaresti deodata tóte cartile ordinate.

Postitoriloru li se tramitu liste gratis si franco.

S. Filtsch.

Catra corespondintele A.

Fiindea nu cunoşcemu numele si nu scimu locul petreceri Dlu corespondinte A, cu care subsemnare ne venira mai multi articuli buni parte publicati parte inca nepublicati in fói'a nóstra, ne vedemu placutu indemnati in urm'a primirei a dóue corespondintie nóue de cuprinsu agronomicu totu dela D-sa a-lu rugá prin acést'a, se aiba bunatate, a face cunoscutu onoratulu seu nume cum si post'a din urma si locuinti'a Dei sale redactorului acestei foi, carele in interesu literariu voiesce a se pune in corespondintia cu Domni'a Sa.

Redactorulu „Am. Sc.“

Indreptare.

In absinti'a redactorului s'a veritu in Nrulu trecuta (43) alu „Amic. Scólei“ mai multe erori de tipariu pe care le indreptámu aici. La pag. 346, colón'a 2. sírulu alu 11 de din-josu in locu de „marturiseu“ citeste: marturisescu. La p. 347 col. 2, sír. alu 21 de din-susu in loc. de „amigatórie“ cit. amagítórie. La p. 348 col. 2 sír. alu 11 si 16 in l. de „preturo“ cit. pretoru. La p. 348 col. 2 sír. 7 de din-josu in loc. de „suntita“ cit. santita. La p. 348 col. 2, sír 4 de din-josu in l. de „clerului“ cit. clerulu. La pag. 350 col. 2. sír. 14, de din-josu in loc. de „Fiu“ si „jamétu“ citeste: Fii si jacutu.